

ISSN 1728-8975

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

**«Жаратылыстану-география ғылымдары» сериясы
Серия «Естественно-географические науки»
Series of «Natural-geographical sciences»
№4(62)**

Алматы, 2019

Қазақстанның национальнй педагогический университет
имени Абая

ВЕСТНИК
Серия «Естественно-
географические науки»
№4(62), 2019 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2001 года.

Главный редактор:
к.х.н., д.и.о. Земле. проф. Х.Н. Жанбеков

Редакционная коллегия:
зам. гл. редактора, д.г.н., проф.
К.Д. Каймулдинова,
д.пед.н., проф. Ж.А. Шокыбаев,
д.биол.н., проф. З.Б. Тунгышбаева

Члены редколлегии:
д.геогр.н., проф., академик НАН РК
А.С. Бейсенова,
д.х.н., проф., академик НАН РК
Е.Ә. Бектуров,
д.х.н., проф. С.Р. Конуспаев,
д.пед.н., проф. Н.К. Ахметов,
д.г.н., проф. Б.Ш. Абдиманяпов,
д.биол.н., проф. Е.Т. Тазабекова,
д.биол.н., проф. Д.К. Айдарбаева,
д.х.н., проф. Н.А. Бектенов,
д.пед.н., проф. А.А. Саипов,
д.х.н., проф. Г.И. Мейирова,
д.геогр.н., проф.

А.Н. Нигматов (Узбекистан),

д.биол.н., проф.

Б.М. Дженбаев (Кыргызстан),

д.биол.н., проф.

А.А. Мамадризохонов (Таджикистан),

д.пед.н., проф. Н.Д. Андреева (Россия),

д.пед.н., проф. С.В. Суматохин (Россия),

д.х.н., проф. Д.Ю. Мурзин (Финляндия),

доктор PhD Ренато Сала (Италия),

д.геогр.н., проф.

Бургхард Мейер (Германия),

доктор PhD Давид Лорант (Венгрия),

к.х.н. Ж.М. Жаксибаева (ответ. секретарь)

© Казахский национальный педагогический
университет им. Абая, 2019

Зарегистрировано
в Министерстве культуры и информации РК
8 мая 2009 г. N10110 – Ж

Подписано в печать 08.10.2019.

Формат 60x84¹/₈. Объем 20,75 уч.-изд.л.

Тираж 300 экз. Заказ 18.

за 2016 год индексируемый КазБЦ имеет
импакт-фактор – 0,015

050010, г. Алматы, пр. Достык, 13.

КазНПУ им. Абая

Издательство «Улагат»
Казахского национального педагогического
университета имени Абая

BIOLOGICAL SCIENCES

- Аққожаева Ж.Д., Шамгон А.М., Атанбаева Г.Қ., Жумекеева
Н.Ж., Жұбанова Ә.Ә., Бабашев Ә.М., Әбдірешов С.Н. Жүрек
кызметінің 14-16 жастағы оқушыларда болатын
функционалдық ерекшеліктері..... 50
- Akkozhaeva Zh., Shamgon A., Atanbaeva G., Zhumekeeva N.,
Zhubanova A., Babashev A., Abdireshov S. Functional features of
the heart of 14-16 summer schoolboys..... 51
- Байгутова Н.Б., Бабашев А.М., Қалыбаева А.М. Қозғалыс
белсенділігінің адам өміріндегі рөлі..... 56
- Baigutova N.B., Babashev A.M., Kalybaeva A.M. The role of
physical activity on human life..... 57
- Кенжебаева З.С., Сыман К.Ж., Бакиров С.Б. Влияние нефти
на микробиологические показатели различных почв
Каспийского региона..... 62
- Kenzhebaeva Z., Syman K., Bakirov S. Influence of oil on
microbiological indicators of various soils of the Caspian
region..... 63
- Құлжанова Д.К. Жасөспірімдер мен балалардың
функционалдық жағдайына техникалық оқу құралдардың
тигізетін әсері..... 65
- Kulzhanova D. Influence of technical means of education on the
functional state of children and adolescents..... 66
- Молдасанова М.Ж., Исабеков Д.А. Іле-Алатау мемлекеттік
ұлттық табиғи парк аумағында Сиверс алмасы екпелерін
калыптастырудағы теңіз деңгейінің биіктігі және қыр
беткейлерінің әсері, климаттық жағдайы..... 69
- Moldassanova M., Issabekov D. Climatic conditions, influence of
exposure of slopes and height above sea level when creating forest
crops of apple Sivers on the territory of Ile-Alatau state national
natural park..... 70

ЭКОЛОГИЯ ECOLOGY

- Алемсейтова Ж.К. Жасыл экономика, жасыл
экология..... 74
- Alemseytova Zh. Green economy, green
ecology..... 75
- Бисенова Л.Е., Ерманова Н.І. Маңғыстау облысының табиғи
байлықтарын аймақтық игеру және кеңістіктік индустриялық-
инновациялық даму приоритеттері..... 79
- Bissenova L., Yermanova N. Regional development of natural
resources of the Mangistau region and industrial and innovative
development priorities..... 80
- Төлеубай Ж.М. Қарқаралы мемлекеттік ұлттық табиғи паркі
ерекше қорғалатын табиғи аумағында Қазақстан арқарының (Ovis
Ammon Collium) популяциясының қазіргі кезеңдегі жағдайы..... 86
- Toleubai Zh. Karkaraly national natural park, current state of
Kazakhstan argali population (Ovis Ammon Collium) in specially
protected areas..... 87

ПӘНДЕРДІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК АСПЕКТІЛЕРІ МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ДИСЦИПЛИН METHODICAL ASPECTS OF DISCIPLINES

БИОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ **БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ**

ӘОЖ 517.11.29

*Ж.Д. Аққожаева¹, А.М. Шамгон¹, Г.Қ., Атанбаева¹, Н.Ж. Жумекеева¹,
Ә.Ә. Жубанова¹, Бабашев Ә.М.², С.Н. Әбдірешиов¹*

*¹әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Алматы қ., Қазақстан*

*²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы қ., Қазақстан*

ЖҮРЕК ҚЫЗМЕТІНІҢ 14 - 16 ЖАСТАҒЫ ОҚУШЫЛАРДА БОЛАТЫН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Андатпа

Балалардың денсаулығын қалыптастыруға биологиялық (генетикалық, ана денсаулығының жай-күйі), экологиялық, әлеуметтік экономикалық (оның ішінде еңбек өмірінің ерте басталуы, отбасынан тыс тәрбие беру), медициналық-әлеуметтік, мектеп реформасы және мектеп жүктемесінің артуы аясында тәрбиелеу мен оқыту жағдайлары, гиподинамия, күнделікті өмірдегі стресс жататын сыртқы және ішкі ортаның көптеген факторлары әсер етеді.

Организмнің функционалдық мүмкіншілігін жақсарту үшін, жұмысқа қабілеттілігін көрсету үшін, қоршаған ортаның факторларына байланысты организмнің төзімділігін жақсарту мүмкіншілігін табу үшін дене шынықтыру жаттығуларымен айналысу қажет екендігін көрсету. Организмнің жұмысқа қабілеттілігінің шектеулі, ол қантамыр жүйесіне байланысты екенін ескеру. Бұл мәселе өмір тіршілігіндегі өзгерістерге организмнің бейімделуін функционалдық мүмкіншілігін көрсетеді. Соның ішінде қолайсыз факторлар мен қатар интенсивті ақыл-ой және физикалық жүктемелер физиологиялық резервтер арқылы іске асырылады.

Сондықтан, организмнің функционалдық мүмкіншілігін жақсарту, жұмысқа қабілеттілігін көрсету, қоршаған ортаның факторларына байланысты организмнің төзімділігін жақсарту мүмкіншілігін табу мақсатында біз аталған зерттеу жұмысын жүргіздік.

Түйін сөздер: биология, жүрек-қан тамыр жүйесі, адам ағзасы, психологиялық және физиологиялық резерв, факторлар.

*Аққожаева Ж.Д.², Шамгон А.М.², Атанбаева Г.Қ.², Жумекеева Н.Ж.²,
Жубанова А.А.², Бабашев А.М.², Әбдірешиов С.Н.²*